

Murdekeel

13. Täida õpikus oleva murdekaardi järgi lünktekst.

Eesti keeles on *kaheksa* murret. Lõuna-Eestis on kõneldud *Võru* ,
..... *Tartu* ja *Mulgi* murret. Saaremaa ja Hiiumaa on
..... *saarte* murde piirkonnaks, aga Vormsis on räägitud hoopis *lääne-*
murret. Minu kodukoht jääb *(õpilase vastus)* murde alale.

14. Võrdle Võru murdes teksti kirjakeelsega.

Kirmsist Räpina poolõ minneh tii veereh mõtsa seeh om üts suur kivi. Kivi pääl om nätaq lohko, mis tulõtas müilde inemise jalajälge. Vanast – orjus aol – oll elo lõpmata ränk. Kõrd tull kivi peale istma kiäki vaenõ tütriklats. Tää ikke ja kaivas uma hallõt ello. Latskõnõ ikke nivõrra pallo, et tää silmavesi juusk mitmõst paigast kivvi pite alla. Kivigi läts vaesõ latsõ silmaviist pehmes ja nii jäie kivi sisse igaveses mälestuses tuu latskõse jalajälg.

„Veriora kandi vanarahva jutuvara”

Kirmsist Räpina poole minnes tee ääres metsa sees asub suur kivi. Kivi peal on näha lohku, mis tuletab meelde inimese jalajälge. Vanasti – orjaajal – olnud elu ränkraske. Kord tulnud kivile istuma keegi vaene tütarlaps. Ta nutnud ja kaevanud oma kurva elu üle. Tütarlaps nutnud nõnda palju, et ta pisarad volanud niredena kivi mööda alla. Kivigi muutunud vaese lapse pisarate tõttu pehmeks ja nii jäänud kivisse igaveseks mälestuseks selle vaese tüdruku jalajälg.

* Leia kirjakeelsele sõnavormile võrumurdeline vaste.

ääres – *veereh*
sees – *seeh*
üks – *üts*
läks – *läts*
pehmeks – *pehmes*
mälestuseks – *mälestuses*

* Kirjuta välja veel kaks sõna, mis erinevad kirjakeelsetest vastetest kõige rohkem.

..... *nuttis* – *ikke* *keegi* – *kiäki*
..... *mööda* – *pite* *kurba, viletsat* – *hallõt*

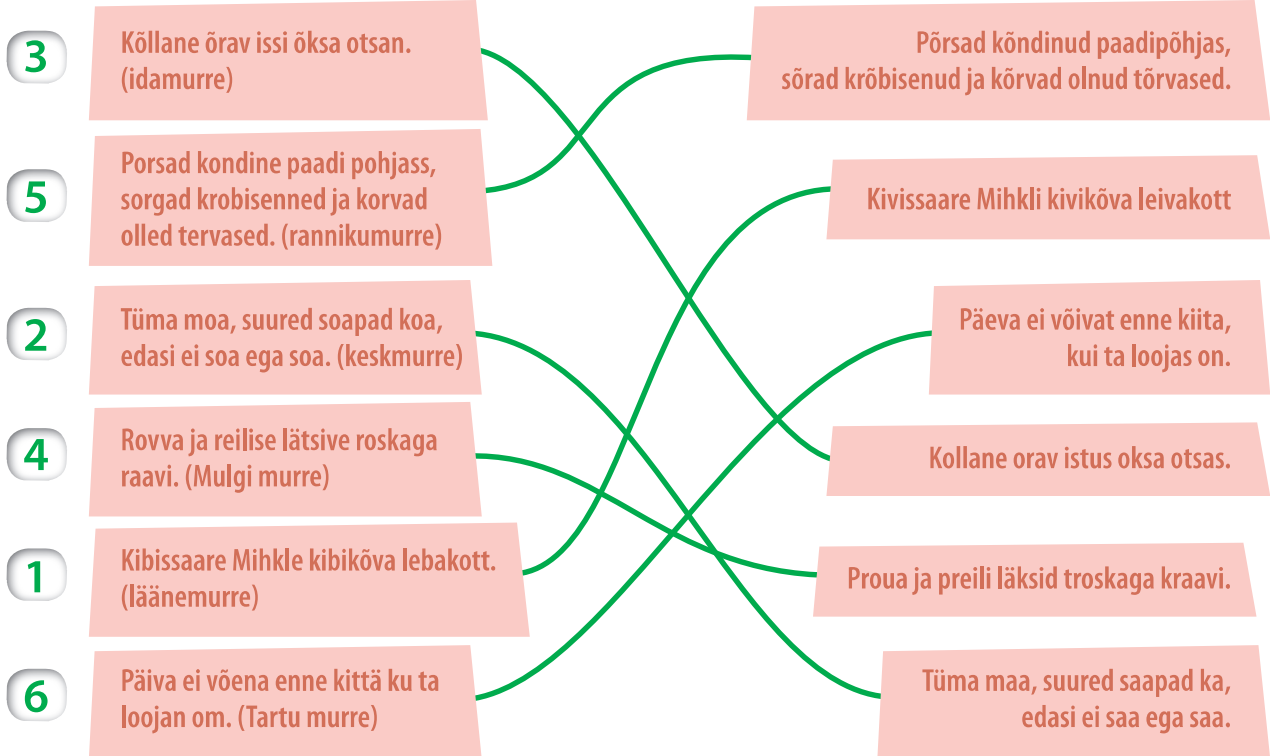
* Uuri väljakirjutatud sõnu ja lõpeta laused.

Seesütleva käände lõpp on kirjakeeles *-s* , aga Võru murdes *-h*

Saava käände lõpp on kirjakeeles *-ks* , aga Võru murdes *-s*

Seal, kus kirjakeeles kirjutatakse *ks*, on Võru murdes hoopis *-ts*

15. Ühenda murdekeelne lause kirjakeelse tõlkega.

Võrdle lauseid ja otsusta, milline iseloomulik nähtus selles murdes esineb. Kirjuta vastav number lause ette kasti.

1. *v*-hääliku asemel kasutatakse *b*-häälikut.
2. Pika täishääliku asemel kasutatakse sageli täishäälikuühendit.
3. *o* asemel kasutatakse palju *õ*-häälikut.
4. Kaashääliku puudumine sõna alguses *r*-hääliku ees.
5. *õ*-hääliku puudumine.
6. *vat*-vorm on asendunud *na*-vormiga, nt *võivat* asemel *võena*.

16. Värvide purgid kihnumurdelise õpetuse järgi õigesti.

Nende puerkõ ria akatus ning taguminõ ots ond vastandid. Kolnõ ond punasõ kõrvõs ning kolnõ ond valgõst kaks sammu edekohe. Koltõst neli sammu edekohe ond must puerk,

musta ies ond sinine. Roheline ond mustast kaks sammu iespuõl. Nüüd jäi siol viel värvmätä pruun puerk, sie ond koltsõ ning valgõ vahepiäl.

